

Inventarisatie 2016

Onderzoek in het werkgebied van de SOMz

Zo kan je maanden, zelfs jaren, onderzoek doen:
boeken lezen, lijstjes maken, informatie verzamelen

Jan Heijink

februari 2017

Inhoud

1.	Opzet en uitvoering van de inventarisatie van onderzoek 2016	3
2.	Resultaten van de bevraging	3
3.	Nadere beschouwing van het geïnventariseerde onderzoek	4
4.	Gewenst onderzoek en witte vlekken	5
	Overzicht Onderzoek afgerond in 2015 – 2016 en lopende projecten 2017	6
	Bijlage Vragenlijst inventarisatie van onderzoek ronde 2016	13
	Bijlage Gebieden van onderzoek in rubrieken	16

1. Opzet en uitvoering van de inventarisatie van onderzoek 2016

Tegen het eind van 2016 is aan 91 onderzoekers of begeleiders van onderzoek (hoogleraren en lectoren) een mail verstuurd met verzoek opgave te doen van onderzoek dat door hen of onder hun begeleiding in 2015 of 2016 is afgerond en van onderzoek op dat in 2017 zal (door)lopen. Het gaat hierbij om elke vorm van onderzoek, meer of minder wetenschappelijk, waarvan de resultaten openbaar zijn of zullen worden. Elk onderzoek dat betrekking heeft op het werkgebied van de SOMz is relevant, ongeacht de discipline van waaruit het gebeurt. Het werkgebied is omschreven als dat van de participatie van medewerkers, de medezeggenschap en de arbeidsverhoudingen inclusief corporate governance en het toezicht op het ondernemingsbestuur op niveau van de afzonderlijke ondernemingen en instellingen. Aan de mail is een korte vragenlijst ten behoeve van de beantwoording toegevoegd alsmede een lijst van een vijftiental rubrieken (themapgebieden) van onderzoek zoals we die hebben gemaakt op basis van de inventarisatie van 2013. De vragenlijst en de lijst van themagebieden zijn opgenomen in de bijlage.

In vergelijking met voorgaande inventarisatie is de meegezonden vragenlijst inhoudelijk enigszins aangepast. Bovendien heeft de lijst nu betrekking op de kalenderjaren 2015 en 2016 wat betreft afgerond onderzoek. Dit was uiteraard nodig, omdat in 2015 is besloten de inventarisatie niet jaarlijks te doen plaatsvinden, maar om de twee jaar.

Het verzoek deel te nemen aan de inventarisatie is op 7 december 2016 per e-mail verstuurd aan 91 (mogelijke) onderzoekers. De lijst is gebaseerd op het (steeds in ontwikkeling verkerend) databestand van Nederlandse onderzoekers, die of zelf onderzoek doen of betrokken zijn (geweest) bij onderzoek in het domein van de SOMz. Ook personen die (momenteel) geen onderzoek meer doen in het domein blijven in dit bestand gehandhaafd (tenzij zij uitdrukkelijk een andere wens kenbaar maken). Wellicht gaan zij in de nabije toekomst weer onderzoek in het domein doen. We lopen liever het risico dat onderzoekers ons verzoek tot respons als irrelevant terzijde schuiven, dan dat we mogelijke interessante ontwikkelingen missen. Het bestand omvat economen, sociale wetenschappers uit diverse disciplines, historici, juristen en meer. Zij zijn werkzaam bij universiteiten, hogescholen, onderzoeksbureaus, advocatenkantoren, scholingsinstituten en werkgevers- en werknemersorganisaties. Naar niveau varieert het bestand van hoogleraren en promovendi tot studenten bezig met een masterscriptie. Het databestand pretendeert geen volledigheid en kan verdere aanvulling gebruiken. Toch denken we met voldoende respons een redelijk beeld te krijgen van de situatie waarin onderzoek op gebied van de arbeidsverhouding op microniveau zich bevindt.

2. Resultaten van de bevraging

Begin januari is aan degenen die tot op dat moment niet gerespondeerd hadden een rappel gestuurd. Uiteindelijk is reactie ontvangen van 16 personen. Dit is een enigszins teleurstellend resultaat. Zeker ook als we het vergelijken met de respons op de inventarisatie van 2014 met 37

respondenten op een toenmalig bestand van 72 adressen. Niettemin gaan we over op vermelding van afgerond onderzoek in de afgelopen 2 jaar. In de loop van 2015 en 2016 hebben ons verscheidene publicaties bereikt van afgerond onderzoek, ook van onderzoekers die niet hebben gerespondeerd.

Onder de 16 reacties waren er vijf (5) zonder afgerond onderzoek in de jaren 2015 - 2016. De overige elf onderzoekers hebben een of meer afgeronde onderzoeken in deze jaren gemeld of in een enkel geval publicaties over delen van het nog lopende project. Vijf (5) onderzoekers melden lopende of te starten projecten voor 2017. Expliciet melden zeven (7) van de respondenten geen lopende of startende projecten voor 2017 te hebben. Het overzicht van onderzoeksprojecten is verder aangevuld met gegevens van projecten bekend uit andere bronnen. Daaruit weten bijvoorbeeld dat in opdracht van het ministerie van SZW in 2017 twee onderzoeken lopen in het kader van de naleving van de WOR. Het zou te wensen zijn dat er meer onderzoek loopt of op stapel staat, dat buiten ons gezichtsveld is gebleven.

3. Nadere beschouwing van het geïnventariseerde onderzoek

In de inventarisatie is onder meer gevraagd naar (1) het onderwerp of thema van onderzoek, (2) het onderzoeksgebied of discipline waarbinnen het onderzoek valt te categoriseren (zie de 15 rubrieken opgenomen in de Bijlage) en (3) methode van onderzoek. Na verwerking van de kwalitatieve gegevens blijkt dat in de meeste rubrieken afgerond onderzoek is gerapporteerd. Dit zou erop kunnen wijzen dat er ook recentelijk over een vrij breed scala van thematiek empirisch resultaat aanwezig is aangaande de medezeggenschap van werknemers. Hier mag echter de kwantiteit de inhoudelijke kwalitatieve betekenis niet overstemmen. Het aantal suggereert meer dan de feitelijke breedte en diepte van de verkregen kennis voorstelt. We wijzen daarbij op het volgende.

Veel wordt er in geschrift en in woord op congressen en bijeenkomsten melding gemaakt van een (vermeende) terugloop van animo voor het OR-lidmaatschap. Echt empirische onderbouwing ontbreekt, dat wil zeggen ook in vroeger jaren waren er vacatures in OR-en. Is dat verschijnsel feitelijk toegenomen? Expliciet op deze thematiek gericht is er geen onderzoek verricht.

Naleving van de WOR is sedert 2011 niet meer onderzocht. In 2017 zal deze leemte worden ingevuld.

Over het functioneren van de OR zijn meerdere onderzoekspublicaties verschenen. Nadere beschouwing leert echter dat het om deelaspecten gaat (Van den Tillaart, Verburgh) of dat de representativiteit ondanks ruime deelname niet bekend is (Snel e.a.).

Een onderwerp als corporate governance en toezicht op het bestuur, dat zeker in 2016 in de belangstelling stond, kent wel onderzoek naar het functioneren van commissarissen en toezichthouders, maar niet naar de eventuele rol van de OR daarbij.

Last but not least besteden instanties als de SER en scholingsinstituten veel aandacht aan vernieuwing van de medezeggenschap. Als we kijken naar empirisch materiaal, dan zien we een masterscriptie en publicaties op basis van startende experimenten. Gedegen evaluaties ontbreken.

Maar er zijn ook positieve punten. Zo blijkt (opnieuw) dat er vanuit de rechtswetenschap ruim aandacht is voor de rol van werknemers/de OR.

Ook in internationaal perspectief blijkt er aandacht te zijn voor medezeggenschap / social dialogue. Wat we missen, is Nederlands onderzoek over de E-OR naar aanleiding van de evaluatie van de Bijgestelde Europese richtlijn van 2009.

4. Gewenst onderzoek en witte vlekken

In 2017 lijkt een door velen lang gekoesterde wens te worden ingevuld. We doelen hier op de herhaling van het zogeheten 'Nalevingsonderzoek' dat om de drie jaar op verzoek van de Kamer door het ministerie van SZW in opdracht wordt gegeven. Sinds de laatste versie van 2011 was het afwachten. Nu wordt dit onderzoek weer gedaan en eveneens na verzoek van de Kamer ditmaal vergezeld door een onderzoek onder werknemers naar hun beleving van de medezeggenschap in de onderneming.

Daarmee is niet aan alle wensen voor onderzoek en invulling van witte vlekken voldaan. Als SOMz ondersteunen we initiatieven om tot goed empirisch onderzoek te komen naar de waarde van en de randvoorwaarden voor nieuwe vormen van medezeggenschap dan wel modernisering van de OR. Veel wordt daarover gesproken, de empirische onderbouwing en evaluatie ontbreekt vooralsnog.

Een tweede gebied waar empirisch onderzoek wordt gemist is de rol van de OR, maar ook breder van de werknemers (en vakbonden) bij het toezicht op het ondernemingsbestuur. Ook vanuit de SER/CBM en vanuit het Nationaal Register van voordrachtscommissarissen wordt gevraagd om aandacht voor de rol van de OR bij de zaak van goede corporate governance. Een koppeling van dit thema aan de invloed van de OR op de strategie van de onderneming ligt min of meer voor de hand. Zo zou vorm kunnen worden gegeven aan de wens van een werkgroep Medezeggenschap van De Burcht om de stem van de werknemer nadrukkelijker te laten meespelen bij de besluitvorming van de leiding. (Zie ook de website van het Europese kennisinstituut van de vakbeweging ETUI.)

Maar er is meer. Zo wordt de rol van de OR ten aanzien van de arbeidsomstandigheden in de hernieuwde Arbowet versterkt. Het Overzicht van afgerond en gepland onderzoek toont niet overtuigend aan, dat er vanuit medezeggenschapsoptiek veel aandacht voor de arbeidsomstandigheden is. Onderzoek zien we alleen door het CAOP voor de rijksoverheid. De Arbowet veronderstelt een sterke betrokkenheid van de werknemer (en zijn vertegenwoordigers) bij het vormgeven van het arbobeleid. Gericht onderzoek zou bij dit thema gewenst zijn.

Overzicht Onderzoek afgerond in 2015 – 2016 en lopende projecten 2017

(Zandkleurig gearceerd betreft nog lopend of voor 2017 opgedragen onderzoek)

Auteur en instituut	thematiek	methodiek	bevindingen
A. Historische ontwikkeling van de medezeggenschap			
Sjaak van der Velden, Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG)	Grondleggers van de Medezeggenschap		Artikel in Publicatie in nr. 13 van de De Burcht, wetenschappelijk bureau van de vakbeweging ¹
Carl Splinter, master student Universiteit Utrecht (valt ook onder rubriek F.)	De EU en werknemersparticipatie in multinationals; De ontwikkeling van de Europese regelgeving voor het instellen van E-OR's binnen MNO's en de opstelling van Ned. MNO's.	'Narratieve benadering', secundaire literatuurstudie binnen het frame van historische wetenschap	Zowel binnen LME- en CME-landen kiezen ondernemers voor een zo breed mogelijk vrij ondernemerschap ²
Jan Kees Looise, emeritus hoogleraar HRM Universiteit Twente	Medezeggenschap in historisch perspectief: wat kunnen we ervan leren? (scheepsraden, gilden, pre-industriële arbeidersacties, drukkerskapellen)	'historische methode': werk van historici gebruiken voor soc. Wetenschappelijke theorievorming	MZ heeft eeuwenoude wortels: als correctie op ongelijke machtsverhoudingen, inbreng van kennis en voorloper vakbonden en OR ³ .
B. Animo voor de OR, kandidaten en verkiezingen			
-			
C. Naleving van de instellingsverplichting volgens de WOR			
-			
Bureau Vluga en consortium, zie ook pendant onder E.	Nalevingsonderzoek 2017	Representatief survey onder werkgevers	Rapport verwacht voorjaar 2017
D. Juridische aspecten van MZ			

¹Van der Velden, Sjaak (2016), Grondleggers van de medezeggenschap, in: De toekomst van (mede)zeggenschap en corporate governance, publicatie nr. 13 van De Burcht, pp. 12- 20

²Splinter, Carl (2015), De Europese Unie en werknemersparticipatie in multinationale ondernemingen, masterthesis Geschiedenis, Universiteit Utrecht, augustus 2015

³Looise, Jan Kees (2016), Medezeggenschap in historisch perspectief: wat kunnen we ervan leren?, in: Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, Themanummer Medezeggenschap, 32(2) 2016, pp. 212-227

Steven Jellinghaus, Universiteit van Tilburg	Ontwikkelingen in de medezeggenschapsregelgeving en jurisprudentie	Literatuur en arresten	Diverse reeks van publicaties, zie ⁴
Leonard Verburg, Radboud Universiteit Nijmegen	Territoir van de OR (Ned.) in internationale bedrijven	Literatuur en arresten	Publicatie verwacht 2018
Leonard Verburg, Radboud Universiteit Nijmegen	Ontwikkelingen in de medezeggenschapsregelgeving en jurisprudentie	Literatuur en arresten	Publicaties: in Jurisprudentie Onderneming & Recht JOR (SDU)
Leonard Verburg en vele anderen, Radboud Universiteit Nijmegen	Ondernemingen in financiële moeilijkheden en de arbeidsrechtelijke positie van werknemers	Casestudies (26), expertmeeting	Publicatie: ⁵
Bouwens, Roozendaal, Bij de Vaate; VU Amsterdam	Werknemers en insolventie, Een rechtsvergelijkende studie naar de rechtspositie van werknemers bij insolventie van werkgever	Klassiek-juridisch onderzoek: tekstanalyse, wet- en regelgeving, jurisprudentie en vakliteratuur	De regels voor de OR (WOR) zijn, anders dan verondersteld, in beginsel gewoon van toepassing voor de werkgever in een insolventieprocedure ⁶
Noraly Meeuwisse, masterscriptie, rechtsgeleerdheid VU Amsterdam	De positie werknemer in geval van geregelde overgang (pre-pack) van insolvente onderneming	Klassiek rechts-wetenschappelijk onderzoek	Positie werknemer bij faillissement en pre-pack onzeker; daarom zou OR meer rechten moeten krijgen. ⁷
Marleen Bouman, studente VU Amsterdam	Kan de OR nog voldoen aan het doel van de MZ in het kader van de maatsch. en econ. trends?	Literatuurstudie (empirisch) met empirische praktijk casus (vragenlijst)	De OR is een goed MZ-instrument, maar WOR moet worden aangepast aan ontwikkelingen ⁸
E. Functioneren en invloed OR + scholing en Faciliteiten			
Simone van Houten, John Snel, Sido Groenland;	SBIFORMAAT Monitor 2015-2016: Scala aan	Uitgebreide internet enquête	Vele, zie rapport ⁹ . Saillant: onderwerp

⁴ [https://pure.uvt.nl/portal/en/persons/steven-jellinghaus\(4d89e15a-4d00-4cb6-9e8a-ed45ff37e3a2\)/publications.html](https://pure.uvt.nl/portal/en/persons/steven-jellinghaus(4d89e15a-4d00-4cb6-9e8a-ed45ff37e3a2)/publications.html)

Verburg, L.G. ; Veder, P.M. ; Jansen, A.G.J.J.; Mennens, A.M.; Niebeek, A.W.; Pepels, S.C.; Wersch, F.M.R. van (2016), Ondernemingen in financiële moeilijkheden en de arbeidsrechtelijke positie van hun werknemers, Onderzoekcentrum Onderneming & Recht/WODC

⁶ Bouwens, prof. mr. dr. W.H.A.C.M, prof. mr. dr. W.L. Roozendaal, mr. dr. D.M.A. Bij de Vaate (2015), Werknemers en insolventie, een rechtsvergelijkende studie naar de rechtspositie van werknemers bij insolventie van de werkgever, opdracht van ministerie van SoZaWe, VU Amsterdam, maart 2015

⁷ Meeuwisse, Noraly (2015), De positie van de werknemer in geval van geregelde overgang van insolvente onderneming, masterscriptie Rechtsgeleerdheid VU Amsterdam, 17 juni 2015

⁸ Marleen Bouman (2015), Medezeggenschap, Voldoet de in de WOR geregelde ondernemingsraad in het kader van de maatschappelijke en organisatorische veranderingen binnen ondernemingen nog steeds aan het oorspronkelijke doel van medezeggenschap voor de medewerkers?, Masterscriptie VU Amsterdam, jan. 2015

⁹ Snel, John, Simone van Houten-Pilkes, Sido Groenland (2016), sbiformaat Monitor 2015-2016, SBiformaat, Doorn

SBIFormaat	onderwerpen (functioneren OR, gebruik van rechten en faciliteiten en effecten van de OR)	bij o.a. SBI-bestand, respons en representativiteit onbekend	scholing geeft vergelijkbare uitkomsten als representatief onderzoek van ITS (zie↓)
Harry van den Tillaart en John Warmerdam, ITS Radboud Universiteit Nijmegen	Ontwikkelingen in scholing van ondernemingsraden, terugblik op de afgelopen jaren en verwachtingen voor de toekomst	internet enquête MEZZO-bestand + tel. enquête OR-en en internetenquête bestuurders; non-respons onderzoek. Is representatief	Kwaliteit scholing neemt niet af; is nuttig, maar deelname aan scholing neemt af door gebrek aan tijd en door onvoldoende articuleren behoefte (zorgelijk) ¹⁰
Luuk Verburgh, consultant bij Ruysdael	Succesfactoren voor optimale samenwerking OR met bestuurder en achterban	19 OR-en met 160 respondenten op 'succesfactorscan' met 35 'succesmarkers'	Kennis van de succesfactoren leidt tot meer resultaat en plezier in het OR-werk ¹¹
Arjen van Witteloostuijn, Annette van den Berg e.a., universiteiten van Antwerpen, Tilburg en Utrecht.	Toward a behavioural theory of cooperation between managers and employee representatives in works councils	Model-ontwikkeling op basis van literatuur en 6 case-studies (België)	Het model: 'behavioural framework of cooperation' wordt onderbouwd; publicatie: ¹²
Bureau Vlug en consortium zie ook pendant van dit onderzoek onder C.	Beleving van werknemers bij al dan niet OR	Representatief survey onder individuele werkegevers werknemers	Rapport verwacht voorjaar 2017
Annette van den Berg en Yolanda Grift, USE, Universiteit Utrecht	Houding management t.o.v. MZ als verklarende factor voor afh. variabelen als soort arbeidscontracten, verzuim, opleidingsmogelijkheden en werkdruk	Kwantitatieve secundaire analyse op grote SCP-dataset	Einddatum onbepaald
F. Medezeggenschap in internationale concerns en E-OR			
Stan De Spiegelaere en Ramuald Jagodzinski, ETUI	European Works Councils and SE-Works Councils in 2015, facts and figures	Analyse van gegevens in ETUI database van EWC's	Deze en meer publicaties over de E-OR zijn te vinden op: https://www.etui.org/Publications2

¹⁰ Tillaart, Harry van den en John Warmerdam (2016), Ontwikkelingen in scholing van ondernemingsraden, terugblik op de afgelopen jaren en verwachtingen voor de toekomst, ITS Nijmegen

¹¹ Verburgh, Luuk (2016), Meer aandacht voor de onderstroom is meer resultaat, in OR informatie 11, november 2016, pp. 32-34

¹² Van der Brempt, Olivier, Christophe Boone, Arjen van Witteloostuijn, Annette van den Berg, (2016), Toward a behavioural theory of cooperation between managers and employee representatives in works councils, in: Economic and Industrial Democracy, pp. 535–565

Saraï Sapulete, Universiteit Tilburg / Ecorys (eigenlijk gebied O internationaal vergelijkend)	Institutional and behavioral determinants of WC's effectiveness: comparison 3 European countries	3 x 2 casestudies (Ned, Duit, Frank) _ survey in Ned. en Duits.	Coalities en conflict in duits. Succesvol, in Ned niet; samenwerking zoeken in beide landen succesvol. Publicaties o.m. : ¹³ .
Saraï Sapulete, Universiteit Tilburg / Ecorys; Annette van den Berg, Universiteit Utrecht	Invloed van OR'en bij reorganisaties in MNO's met buitenlandse moeder	3 casestudies	Positieve houding van het management t.o.v.de OR, parallele belangen en onderling vertrouwen geven basis voor positief verloop van de reorganisatie; rapport ¹⁴
Marcus Meyer, Universiteit Maastricht (met aspecten van D, G en L)	De OR (Ned) in intern. concerns; info voorziening, invloed en corporate governance;	Questionnaire bij een bestand van ondernemingen +interviews; + jur. literatuur search	Artikel ¹⁵ :Maken van proces afspraken werkt positief, maar: "one size does not fit all". Afronding, eind 2017
Marcus Meyer, Universiteit Maastricht (met aspecten van D en L)	Crossborder mobiliteit van ondernemingen (M & A) en de impact op MZ		Resultaten: eind 2020
G. Invloed van de OR op de strategie van de onderneming			
Robert Kleinknecht, UvA	De effecten van MZ op de beslissingshorizon van managers (meer lange termijn strategie?)	[geen opgave]	Afronding 2017
H. De invloed OR op werkgelegenheidsbeleid en arbeidsvoorwaarden			
Nn, uitgevoerd door CAOP in opdracht ministerie BZK.	Behoeften-inventarisatie bij MZ-raden naar hun ervaring met het thema agressie en geweld en de behoefte aan ondersteuning op dit thema	Internet enquête op Mezzo-bestand bij OR-en in profit- sector en overheid; populatie n = 6500; N= 399	Thema leeft meer bij overheid, dan in de profit. Het is vooral een thema OR in kader Arbo en MTO. Niet een specifiek OR-thema. En kwart heeft behoefte aan externe ondersteuning ¹⁶ .
Nagekomen uit 2014: Nn, uitgevoerd door CAOP op vraag van het	Thema: rol van ondernemingsraden bij diversiteit in de organisatie	Niet bekend	Zowel management als OR besteden veelal geringe aandacht aan het thema. Publicatie?

¹³ Sapulete, S., Behrens, M., Brehmer, W., & Van Witteloostuijn, A. (2016). Gebruik van invloedtactieken door de OR: Duitsland en Nederland vergeleken. Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, 32(2): pp. 157-176

¹⁴ Sapulete, S. & Van den Berg, A. (2015). Works council effectiveness in subsidiaries of MNCs during reorganizations: Case study evidence from the Netherlands. Forthcoming in *Economic and Industrial Democracy*

¹⁵ M. Meyer (2016), De positie van Nederlandse ondernemingsraden in internationale concerns: een pleidooi voor procesgerichte medezeggenschap', TRA 2016/45, pp. 10-18

¹⁶ CAOP (2015), Medezeggenschap en agressie en geweld in de overheids- en semi-overheidssector en de marktsector, Resultaten enquête-onderzoek onder leden in ondernemingsraden/medezeggenschapsraden, CAOP Kennis en internationale zaken, Den Haag, juli 2015

A+O fonds Rijk			
I. De economische en bedrijfskundige waarde en effecten van de OR			
Smulders en Pot, TNO Deels ook betrekking op A en E	Aanwezigheid(1) en waardering (2) van OR en samenhang (3) met kwaliteit van de arbeid, arbeidsvoorwaarden en bedrijfsprestaties(Ned)	Secundaire analyses WEA en NEA-bestanden 2007/8 - 2014	1: afhankelijk van grootte, leeftijd onderneming en sector 2: rapportcijfer: 6,5 3: positief met kwaArbeid, arbvo en directe participatie; (werkgever:) geen correlatie met bedrijfsprestaties
Robert Kleinknecht, UvA (heeft ook betrekking op gebied L)	Effecten van een ondernemingsraad of werknemersvertegenwoordigers in de RvC bedrijfsprestaties tijdens de crisis	Regressieanalyse data uit jaarverslagen 726 Europese bedrijven uit 17 landen, 2006-2008.	MZ beïnvloedt beurswaarde negatief voor de crisis en werkt positief op de resilience in crisisjaren, Rapport: ¹⁷
J. Nieuwe vormen van medezeggenschap			
Harmen Weinreich, master scriptie sociologie UvA	Nieuw werk voor de OR, Veranderingen in de omgeving en praktijk van ondernemingsraden in drie Nederlandse gemeenten.	23 semi-gestructureerde interviews met OR-leden van 12 OR-en in 3 gemeenten + observaties	9 vernieuwingen in het OR-werk van fundamenteel tot praktisch passeren de revue. Meeste vormen passen binnen de WOR, maar niet allemaal. Rapport ¹⁸
K. Participatie op en vanaf de werkvloer (directe participatie)			
Rob v.d. Eyden, zie N			
Saraï Sapulete, Ecorys (ook onder J te categoriseren)	Medewerkersparticipatie; flankerend onderzoek bij organisaties in kader van vernieuwing MZ	Diverse interventies, bevraging medewerkers met vragenlijsten	Werkoverleg belangrijkst, medewerkers willen serieuzer betrokken worden door management en OR ¹⁹
Saraï Sapulete, Ecorys en Bob Vermaak	Medewerkersparticipatie, flankeren onderzoek	Zie hierboven	Doorlopend trajecten
L. Corporate governance en toezicht op het			

¹⁷ Kleinknecht, R. H. (2015). Employee participation in corporate governance: Implications for company resilience. *European Journal of Industrial Relations*, 21(1), pp. 57-72

<http://ejd.sagepub.com/content/21/1/57.short>

¹⁸ Weinreich, Harmen (2015), Nieuw werk voor de ondernemingsraad, Veranderingen in de omgeving en praktijk van ondernemingsraden in drie Nederlandse gemeenten, masterscriptie sociologie, 07-07-2015

¹⁹ Diverse publicaties in 2015 en 2016 o.a. Vermaak, Bob & Saraï Sapulete (2016). Wat beweegt de medewerker? *HR Overheid*, 5: 17-18

bestuur (+ rol OR)			
Mijntje Lückerath-Rovers en Auke de Bos, TIAS Tilburg University en Erasmus Universiteit	Nationaal Commissarissen Onderzoek 2015, speciaal de renummeratie van de commissaris	Internet enquête bij bekend bestand plus links voor organisaties en periodieken	Veel commissarissen vinden vergoeding te laag bij stijgende tijdsinvestering, rapport ²⁰
Klaassen, Aalt en Herbert Rijken	Commissarissen benchmarkonderzoek 2015-2016, delen I tot IV, http://www.grantthornton.nl/commissarissenbenchmarkonderzoek	Survey-vragenlijsten op meerdere bestanden (351 retour) plus 70 interviews	Toezichtrol van RvC is weer leidend, werkgeversrol niet op gewenst niveau; afleggen verantwoording kan beter
M. Financiële participatie werknemers			
-			
N. Medezeggenschap (sraad) in het onderwijs			
Harry van den Tillaart en John Warmerdam, Evelien Sombekke, ITS Nijmegen	Monitor medezeggenschap op universiteiten en hogescholen, Peiling 2015	Internetenquête met unieke inlogcode op twee manieren, respons 47%; non-respons onderzoek; representatief	Scholing onvolledig benut; bestuurder betreft raad te laat info laat te wensen over; minder dan wettelijk overleg met RvT; mate van invloed varieert per onderwerp en categorie resp. vaak niet hoog .
Harry van den Tillaart en John Warmerdam, ITS Nijmegen	Medezeggenschapsmonitor hoger onderwijs, Peiling 2016(onder de raadsleden en hun bestuurders)	Internet enquête met unieke inlogcode leden OR en MZR, respons 42%, non-respons onderzoek; representatiefbestuurders, respons 44%	Raden niet tevreden met late en onvolledige info verstrekking; bestuurders vinden tegenovergesteld; beide partijen positief over overlegcultuur; mate van invloed afhankelijk van relatie met bestuurder, faciliteiten en scholing, intern en extern netwerk
Harry van den Tillaart??	Medezeggenschapsmonitor hoger onderwijs, Peiling 2018	?	In een serie van 3 monitorronden is de derde voorzien in 2018
Rob van der Eyden, Daniel van Middelkoop e.a. Hogeschool van Amsterdam Deels ook: J en K	Vernieuwing M.Z. Extern en intern onderzoek naar vernieuwing medezeggenschap HvA.	Vooronderzoek met literatuurstudie en interne en externe interviews	Aanbevelingen voor vernieuwing en versterking: eerdere betrokkenheid, activeren achterban, directe zeggenschap. Rapport ²¹
Reinier Mudde, leraar en zelfstandig onderzoeker	Cao's en medezeggenschap, onderzoek naar betekenis	Analyse van de Cao's voorgezet	De Cao's versterken de M.Z-positie, maar zijn in

²⁰ Lückerath-Rovers, prof. dr. Mijntje en prof. dr. Auke de Bos RA (2016), Nationaal Commissarissen Onderzoek 2015, TIAS, school for business and society, Erasmus Universiteit, 2016

²¹ <http://www.folia.nl/actueel/105661/hva-wil-experimenteren-met-medezeggenschap>

	van de Cao's in het voortgezet onderwijs voor de medezeggenschap van het personeel	onderwijs op M.Z-bepalingen vergeleken met die in het WOR-bereik	de praktijk soms moeilijk hanteerbaar. Zie uitvoerig artikel ²² .
O. Overig			
SER-secretariaat, BC1, BC2 en BCO	Omgang met conflicten door OR-en; inschakeling bedrijfscommissie (BC)?	Internet enquête op SER/MEZZO-bestand; representativiteit ?, respons 6%	61% heeft conflict(en) gehad, veelal met bestuurder; 80% zoekt oplossing m.b.v. extern; ook inschakeling BC: 11% ²³
Martin Euwema, Lourdes Munduate en vele anderen, NEIRE-project; Nederlandse bijdrage Aukje Nauta	Promoting Social Dialogue in European Organizations, HRM and Constructive Conflict Management	NEIRE-project met subsidie EU naar de opvattingen van werkgevers in 11 landen over de sociale dialoog.	Wederzijds vertrouwen is cruciaal; factoren die dat beïnvloeden en conflict regulering. Zie: ²⁴
Frits Simon, proefschrift Open Universiteit	'Rumbling on performativity' The complex practice of policy development in a University of Applied Sciences	Dissertatie gebaseerd op participerende observatie binnen een hogeschool; 'insider research'	Rondtollende besluitvorming met eenzijdige nadruk op efficiency-denken; wat is 'constructieve tegenspraak'? Zie ²⁵

²² Mudde, Reinier (2016), Cao's en medezeggenschap, in Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid (ntor), jrg. 28 nummer 3, 2016, pp. 190 - 210

²³ Zie: Rapportage 'Enquête omgaan met conflicten over medezeggenschap', SER, 16 december 2016

²⁴ Euwema, Martin, Lourdes Munduate, Eds. (2015), Promoting Social Dialogue in European Organizations, Human Resource Management and Constructive Conflict Management, Springer Open access

Ook: Elgoibar, Patricia, Lourdes Munduate, and Martin Euwema (Eds), 2016, Building Trust and Constructive Conflict Management in Organizations, Springer International Publishing

²⁵ Simon, Frits (2015), Rumbling on performativity, The complex practice of policy development in a University of Applied Sciences, proefschrift Open Universiteit, Heerlen, 12 juni 2015

BIJLAGE**Vragenlijst inventarisatie van onderzoek ronde 2016**

Vraag 1 Het gaat in deze inventarisatie om elke vorm van systematisch onderzoek (al dan niet wetenschappelijk) op gebied van medezeggenschap, participatie van medewerkers, corporate governance en arbeidsverhoudingen binnen ondernemingen. Bent u actief (geweest) op omschreven gebied?

- ja,
- ja, maar voor 2015, nu niet meer
- nee

Vraag 2 Naam onderzoeker en/of (onderzoeks)organisatie

..... (onderzoeker)

..... (verantwoordelijke organisatie/onderzoekinstelling)

Vraag 3 Onderzoek afgerond in 2015 en 2016

(NB: als dit de eerste maal is dat u meedoet aan de inventarisatie: afgerond onderzoek in de laatste 5 jaar). Het gaat hierbij om elke vorm van onderzoek, meer of minder wetenschappelijk, waarvan de resultaten openbaar zijn.

- Niet van toepassing / (nog) geen afgerond onderzoek in 2016 of 4 voorgaande jaren

> naar vraag 7

- wel afgerond onderzoek in 2016 of 4 voorgaande jaren

Vraag 4 Wilt u per afgerond project zo mogelijk de volgende gegevens verstrekken?

Wilt u per afgerond project zo mogelijk de volgende gegevens verstrekken?

.Onderwerp of thema van onderzoek

.Onderzoeksgebied of discipline waar binnen het onderzoek valt te categoriseren (zie Bijlage)

. Methode van onderzoek: (literatuurstudie, arresten, casestudies, interviews, schriftelijk survey met vragenlijsten, etc.)

. Aanduiding van enkele technische onderzoeksgegevens (indien van toepassing), zoals: onderzoekspopulatie, selectie van respondenten, steekproef, respons en representativiteit, gebruikte analysetechniek(en).

.Belangrijk inhoudelijk resultaat van het onderzoek

Project 1

4.1 (Titel)

4.2 Onderwerp of thema

4.3 Onderzoeksgebied of discipline (zie Bijlage)

4.4 Technische onderzoeksgegevens (populatie, steekproef, respons).....

4.5 Inhoudelijk resultaat (kort)

Vraag 5 Project 2 (indien van toepassing)

5.1 (Titel)

5.2 Onderwerp of thema

5.3 Onderzoeksgebied of discipline (zie Bijlage)

5.4 Technische onderzoeksgegevens (populatie, steekproef, respons).....

5.5 Inhoudelijk resultaat (kort)

Vraag 6. Project 3 (indien van toepassing)

6.1 (Titel)

6.2 Onderwerp of thema

6.3 Onderzoeksgebied of discipline (zie Bijlage)

6.4 Technische onderzoeksgegevens (populatie, steekproef, respons).....

6.5 Inhoudelijk resultaat (kort)

Vraag 7 Nu lopend of zeker startend onderzoek

Heeft u nu lopend(e) onderzoeksproject(en) of project(en) zeker startend in 2017?

- Nee, geen lopende projecten / Niet van toepassing

- Ja, lopend / te starten projecten

Vraag 8 Wilt u voor op dit moment lopende of zeker startende onderzoeksprojecten het volgende aangeven?

- . Onderwerp of thema van onderzoek

- . Onderzoeksgebied of discipline van onderzoek waarop het onderzoek valt te categoriseren (zie Bijlage)

- . Verwacht tijdstip van afronding

Project 1

- 8.1 (Titel)
- 8.2 Onderwerp of thema
- 8.3 Onderzoeksgebied of discipline (zie Bijlage)
- 8.4 Verwacht tijdstip van afronding

Vraag 9 Project 2 (indien van toepassing)

- 9.1 (Titel)
- 9.2 Onderwerp of thema
- 9.3 Onderzoeksgebied of discipline (zie Bijlage)
- 9.4 Verwacht tijdstip van afronding

Voor eventuele vragen of onduidelijkheden is contactpersoon:

Jan Heijink

Hartelijk dank voor de medewerking!

Bijlage: Gebieden van onderzoek in rubrieken

Op basis van voorgaande inventarisatie hebben we onderstaande gebieden van onderzoek onderscheiden. Wilt u bij de aanduiding van het gebied waarop uw project betrekking heeft, gebruik maken van deze categorisering? Combinaties van gebieden zijn zeer wel denkbaar. Mogelijk is uw project niet met deze categorisering in te delen. Beschrijf dan waar het project wel betrekking op heeft.

- A. Historische ontwikkeling van de medezeggenschap**
- B. Animo voor de OR, kandidaten en verkiezingen**
- C. Naleving van de instellingsverplichting volgens de WOR**
- D. De juridische aspecten van medezeggenschap**
- E. Het functioneren en de invloed van de OR en de achterliggende factoren**
- F. Medezeggenschap in internationale concerns en E-OR**
- G. Invloed van de OR op de strategie van de onderneming**
- H. De OR en invloed op werkgelegenheidsbeleid en arbeidsvoorwaarden**
- I. De economische en bedrijfskundige waarde en effecten van de OR**
- J. Nieuwe vormen van medezeggenschap, medezeggenschap en directe participatie**
- K. Participatie op en vanaf de werkvloer (directe participatie)**
- L. Corporate governance en toezicht op het bestuur (+ rol van de OR)**
- M. Financiële participatie, werknemers aandeelhouders**
- N. De medezeggenschapsraad in het onderwijs**
- O. Overig, andersoortig onderzoek (omschrijving s.v.p.)**